

Nr 942

av herr Olsson i Kil m. fl.

om stöd till projekt för förbättrad samexistens med etniska och kulturella minoriteter, m. m.

Historien om koloniseringen av Sydamerika kan ur de indianska folkens synvinkel betraktas som nära femhundra år av ständigt fortgående erövring, där varje kritisk situation har lösts med våld. Humanitära ideal, mänskliga värden och eftertanke har inte fått mycket utrymme i praktiken. Behandlingen av urbefolkningen har varit och är fortfarande i stor utsträckning kännetecknad av primitiva fördomar och diskriminering. Så sent som 1968 avslöjades i Brasilien att tjänstemän vid den statliga organisation som satts att försvara indianernas intressen hade gjort sig skyldiga till utplåning av hela indianfolk. Tiotusentals människor hade förgiftats, bombats och mejats ned med maskingevär. Internationella juristkommissionen konstaterade folkmord.

En av orsakerna till att sådana oerhörda övergrepp kan förekomma fortfarande i vår tid är den framträdande bristen på kulturidentitet hos Sydamerikas icke-indianska befolkning. Detta leder till aggressivitet mot och bristande förståelse för indianernas egna starka kulturidentitet.

Kritiken och försvaret för olika ståndpunkter angående behandlingen av de sydamerikanska indianfolken har hela tiden rört sig kring begreppet integration. Integrationen har blivit ett förenklat, heltäckande begrepp: en lösning som verkar humanitär, har drag av vilja till jämlikhet och annat som slår i politiska sammanhang. Integrationspolitiken syftar enligt sina förespråkare till att inlemma minoriteter i en nationell kultur. Varför och med vilka metoder redogörs det sällan för. Integration betyder alltid uppgående i den västerländska kulturen och har således diskriminerande drag. Den får också till följd att den kulturella mångfalden, kulturutbytet och därmed också toleransbegreppet suddas ut. Integration nämnes ofta som motsats till apartheid, men för de berörda folken blir konsekvenserna av dessa båda politiska idéer mycket likartade. Integrationspolitiken tar inte hänsyn till att många naturfolk genom sin anpassning till speciella förhållanden utgör en positiv, social och ekonomisk faktor i marginalområdena. Då man försöker genomföra integration — trots starkt motstånd från det berörda folket — leder detta ibland till folkmord och tvångsmässig kulturförstöring. I verkligheten har integrationspolitiken kommit att innebära att folk, som fungerat självständigt, ekonomiskt och socialt, brutits ner genom förslumning på platsen eller migration till storstädernas slumområden. Denna ut-

Riksdagen 1972. 3 saml. Nr 942—948

Kartong: S. 16. Not tillkommer

veckling fortsätter.

Den ekonomiska strukturens sammanbrott vid integration får de mest dramatiska konsekvenser: exploatering, hungersnöd, väpnat motstånd och därmed ofta följande maktövertagande från de makthavandes sida. Några av de mest högproducerande jordbruksfolk som finns på denna planet håller f. n. på att brytas sönder på detta sätt. Antropologen Lars Persson säger i sin bok »De dödsdömda indianerna»: »När man talat om indianfolkens inlemmande i vad man kallar de nationella kulturerna, så gör man inte klart vad det innebär i verkligheten, varken för den indianska eller för den övriga befolkningen. Vad som främst glömmes i integrationstänkandet är, att indianerna på det sätt de lever när de är självständiga, i övervägande antalet fall är en tillgång för landets ekonomi. I övriga fall utgör de åtminstone inte en belastning. De flesta är jordbrukare och kan 'exportera' en förhållandevis stor procent av skörden av majs, rotfrukter, bönor och andra produkter till de omgivande icke-indianska samhällena. I vissa delar av landet kan en landsändas ekonomi och försörjning vara beroende av indianerna.»

Sedan länge har olika internationella organisationer försökt skapa alternativ till den nuvarande integrationspolitiken i syfte att undvika dess katastrofala följder och att lösa naturfolkens kritiska situation. Hösten 1968 bildades IWGIA The International Work Group for Indigenous Affairs (Internationella arbetsgruppen för etniska och kulturella minoriteter). IWGIA, som består av antropologer, har f. n. mer än 300 medlemmar från ett trettiotal länder. Den är religiöst och partipolitiskt obunden. Gruppen har framför allt kommit att inrikta sig på Sydamerika. Den arbetar för främst två principiella åtgärder. Den första är fastställande av landrätt och den kontinuerliga övervakningen av den. Den andra är öppnandet av kommunikationer mellan indianfolken och ländernas regeringar. Gruppen inriktar sig på länder, där intresse finns för lösning av indianproblemet, däribland Colombia.

I början av 1970 utarbetade IWGIA en plan som i korthet ser ut så här:

I första delen av planen tar man kontakt med berörda regeringar för att i samarbete utarbeta alternativ till den nuvarande integrationspolitiken. Därefter söker man ett värdland för biståndet. I andra delen sänds expertteam ut för »fältundersökningar». Undersökningarna syftar till att prioritera områden och åtgärder. Den tredje delen av planen syftar till att realisera rekommendationerna sedan de godtagits på ansvarigt och beslutande håll.

I Colombia visste man redan vilka områden som var de mest utsatta och skulle prioriteras vid en insats. Det visade sig också att den colombianska regeringen var villig att godta ett samarbete med IWGIA. Även de colombianska antropologerna och tjänstemännen i Asuntos Indigenistas var positiva och lade fram projekt som var helt i överens-

stämmelse med IWGIA:s.

Kostnaderna för de två första stegen i planen beräknades till ca 30 000 dollar. En förfrågan till de nordiska regeringarna om stöd för IWGIA-planen i Colombia i november 1970 stoppades av det svenska utrikesdepartementet efter rekommendation från SIDA. Det torde emellertid numera stå klart att det är nödvändigt att enskilda länder tar initiativet till stöd åt arbetet på att rädda de sydamerikanska indianfolken. Vägen över FN torde f. n. vara stängd. Det framgår också av ett uttalande den 9 mars 1971 av dåvarande utrikesministern Torsten Nilsson: »Jag måste med beklagande konstatera, att våra strävanden att få till stånd en utredning inom FN:s ram om utvecklingsmöjligheterna för bl. a. de indiangupper i Sydamerika som lever i djungelområden inte kunnat fullföljas.»

Även om FN så småningom skulle ta initiativet, bör det påpekas att insatser måste göras nu. Tidsfristen är kort. För de flesta indianfolk har tiden redan gått ut. Det står nu klart att Colombia f. n. är det land, inte bara i Latinamerika utan i hela världen, som står närmast en humanitär lösning av problemet med samexistens med etniska och kulturella minoriteter. För att nå en lösning är man också redo att acceptera det internationella, vetenskapliga arbete som är nödvändigt för en förändring av indianernas situation.

Vår koncentration på ett litet antal mottagarländer beträffande vårt internationella bistånd bör inte hindra oss från att göra insatser på eftersatta områden, där vi har speciella möjligheter och där humaniteten är en bjudande plikt för en omedelbar insats. Tidigare har gjorts undantag från regeln om huvudmottagarländer, bl. a. vad beträffar familjeplanering.

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen beslutar

1. att SIDA inom det humanitära u-landsbiståndets ram ges möjlighet att stödja projekt med syfte att nå en lösning av problemet med samexistens med etniska och kulturella minoriteter i länder som så önskar,
2. att det i motionen beskrivna Colombiaprojektet tas upp till förnyad prövning.

Stockholm den 26 januari 1972

BILLY OLSSON (fp)

i Kil

BERT STÅLHAMMAR (fp)

OLA ULLSTEN (fp)

BIRGER MÖLLER (fp)

i Göteborg